

hoeveelheden vloeibaar afval bij de Veerдам in de Maas liet stromen. Ze vreesden voor vergiftiging van hun waterputten en verzochten de politie in te grijpen. Daarbij wezen ze erop dat vergelijkbare praktijken aan de Zalmhaven na protesten van omwonenden waren verboden. De commissaris stuurde het verzoek van de bewoners, samen met een verzegelde fles met havenwater naar Burgemeester en Wethouders. Deze wisten er niet zo goed raad mee. Ze hadden niet het minste idee van de gezondheidsrisico's van de lozingen. Ter plaatse van de Zalmhaven waren de zaken destijds tenminste duidelijk geweest, want daar had men de dode vissen op het water zien drijven.

Het gemeentebestuur stuurde de fles met het vervuilde havenwater naar de Plaatselijke Commissie van Geneeskundig Toezicht. De aangewezen onderzoeker antwoordde na enkele laboratoriumproeven dat hij ter voldoening van het verzoek van de burgemeester: 'de vloeistof voorhanden in de verzegelde flesch in goeden doen (...) ontvangen, aan een scheikundig onderzoek onderworpen en hierbij tot resultaat verkregen, dat dezelfde zamengesteld was hoofdzakelijk uit: water, ammonia, koolstofzuur, zwavelwaterstof, cyaan en teerolie, eene zamenstelling overeenkomende met die van het condensatie- of gaswater, bij daarstelling van lichtgas uit steenkolen verkregen'. De conclusie luidde: 'Ofschoon deze verbindingen, vooral die van zwavelwaterstof en cyaan als nadeelig voor de gezondheid van den mensch moeten beschouwd worden, zoo leert tevens de wetenschap, dat beiden met eene zeer groote hoeveelheid water in aanraking gebracht, ontbonden worden en al weder in onschadelijke stoffen overgaan'.¹²⁾ Deze uitkomst vormt als het ware de voorloper in spiegelbeeld van de conclusie uit het petroleumonderzoek uit 1863. De afzonderlijke afvalstoffen waren weliswaar giftig, maar in het water zouden ze uiteen vallen in onschuldige bouwstenen. Voor het overige vertonen de beide onderzoeken een treffende gelijkenis. Een nadere verklaring of onderbouwing van de conclusies blijft achterwege of wordt verantwoord met verwijzingen naar een vage autoriteit: 'zoo leert de wetenschap' of 'zijn wij van oordeel'. Uiteindelijk zag de deskundige zich geconfronteerd met het einde van zijn kennis, een ware verzegelde fles, en was hij aangewezen op zijn wetenschappelijke en maatschappelijke intuïtie. Deze intuïtie bepaalde de aard van het oordeel. Er is, in dit gasfabrieksincident, een bijna volmaakte symmetrie tussen het oordeel van de expert en de beslissing van Burgemeester en Wethouders.